

HOSPICE

DUIN- EN BOLLENSTREEK

Voorjaar 2022
NIEUWSBRIEF

Voorwoord

De jaren 2020 en 2021 staan in ons geheugen gegrift vanwege de coronapandemie welke ook in ons huis grote invloed heeft gehad. Ik heb in deze periode ook terug moeten denken aan het leven van Florence Nightingale.

Als dochter van rijke ouders legde zij zich toe op het verbeteren van de zorg aan zieken; iets anders werd haar niet toegestaan. Toen tijdens de Krimoorlog William H. Russell, de correspondent van het Engelse dagblad The Times, melding maakte van mensonterende toestanden onder de zieke en gewonde Britse soldaten, bood de toen 34-jarige verpleegkundige Florence Nightingale haar diensten aan. Met geduld, tact en vooral veel organisatievermogen wist zij orde in de hospitaalafdeling van de Selimiye-kazerne te scheppen en bereikte dat de verzorging van gewonden aanmerkelijk verbeterde. Toch stierven juist in haar ziekenhuis relatief de meeste soldaten. Ze drong aan op een onderzoek, waaruit bleek dat een defecte rioleringsysteem de oorzaak was. Hier heeft ze haar leven lang een sterk besef van het belang van hygiëne ("de dienares van de beschaving") aan overgehouden. In 1859 schreef Florence de 'Notes on Nursing', en 'What It Is, and What It Is Not' het eerste moderne handboek voor de verpleging van zieken. Haar opvatting dat gezondheid niet slechts de afwezigheid van ziekte is, maar

de situatie waarin een mens al zijn of haar talenten kan ontplooiën, heeft de definitie van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) bepaald. Na haar terugkomst in Engeland richtte ze in 1860 een verpleegstersschool op in het St. Thomashospitaal in Londen, een van de eerste opleidingen op dit gebied en de meest invloedrijke. Florence Nightingale moest vechten tegen slechte hygiëne en een onbekende bacterie; wij tegen een nieuw en onbekend levensbedreigend coronavirus. Ook wij hebben moeten pionieren in het omgaan met ons coronavirus. Wat kan wel en wat kan niet; het bleek balanceren op een koord. Met onze hygiëneregels, het afstand houden en de persoonlijke beschermiddelen hebben wij ons werk veilig kunnen voortzetten.

We hebben gelukkig toch ook veel wel door kunnen laten gaan, hetzij op aangepaste wijze. De scholing aan nieuwe vrijwilligers, kleine trainingen voor wat betreft de lichamelijke verzorging en verplaatsingstechnieken en de training kleine blusmiddelen hebben we zelfs allemaal fysiek kunnen laten doorgaan. De vrijwilligers en medewerkers hebben er in die onzekere tijd alles aan gedaan om de bijzondere zorg die zij verlenen zo goed mogelijk te kunnen continueren. De zorgmedewerkers en de ruim honderd vrijwilligers hebben het niet makkelijk gehad.

Er zijn er die getroffen zijn door het virus en sommigen hebben nog steeds last van complicaties. De gasten van ons hospice hebben hier gelukkig geen last van gehad, de continuïteit van de zorg is altijd gewaarborgd gebleven. Ook in de thuisinzet VPTZ hebben vrijwilligers alle zorg kunnen bieden die is gevraagd. Het gedachtegoed van Florence Nightingale blijft in onze tijd nog steeds levend; haar geboortedag 12 mei is niet voor niets de 'Dag van de Verpleging'. Ook wij denken deze dag met ons jaarlijkse uitje rondom deze datum. Alleen is voor ons 12 mei de 'Dag van de V': Verpleging én Vrijwilliger.

Ik ben dankbaar dat we inmiddels kunnen zeggen dat de pandemie op zijn retour lijkt. Het loslaten van de maatregelen is voor ons zorgverleners en voor onze bezoekers zeer welkom. Toch blijft het spannend. De onzekere factor, het ongewisse dat we hebben overgehouden uit de afgelopen jaren, maakt dat we nog niet helemaal gerust zijn.

We blijven ons inzetten om onze warme zorg gestalte te geven en gastvrijheid uit te stralen. Dat lukt heel goed dankzij onze professionele en liefdevolle zorg. Dank aan iedereen die zich in deze moeilijke periode hiervoor heeft ingezet!

Evelien van Duin, manager

Vrijwilliger in beeld

In gesprek met vrijwilliger Hanneke van der Berg

Door Willy Zijderduijn

Al woont Hanneke in Sassenheim, het hospice was bij haar niet direct bekend. De eerste kennismaking kwam tot stand door haar vader, die in 2008 in de krant las dat er een hospice zou komen en er een Open Huis gehouden werd. Hij wilde daar graag naar toe en vroeg Hanneke om mee te gaan. Hanneke en haar vader hadden het nooit eerder over een hospice gehad.

Zij hebben er die dag rondgelopen en zagen hoe mooi het hospice is. Hannekes moeder was eerder thuis overleden. Dat was heel fijn, maar wat, als dat niet kan? Hanneke bedacht zich hoe mooi het zou zijn om in het hospice te werken. Het gaf haar stof tot nadenken. Hanneke werkte in de zorg. Zij gaf destijds haar vaste baan op om voor haar gezin te zorgen maar werkte wel parttime als oproepkracht. Tot ze een paar jaar later een oproep voor vrijwilligers in de krant zag staan.

Je bent vrijwilliger geworden. Hoe is dat gegaan?

"Toen mijn moeder ziek werd, heb ik de keuze gemaakt om voor haar te zorgen. Toen het hospice op mijn pad kwam, kwam de zorgbehoefte bij mij weer naar boven. Er stond een oproep in de krant voor vrijwilligers waar ik op heb gereageerd. Zo is het gestart. Eerst heb ik de cursus gevolgd, daarna alle diensten meegelopen om te zien welke dienst het beste bij mij zou passen. De vroege ochtend- en avonddienst, dat past het beste bij mij. Het is heel fijn om uiteindelijk met een vaste collega te werken. Je vult elkaar heel goed aan. Een nadeel is wel dat je weinig andere collega's leert kennen. Ik vind wel dat we het als vrijwilligers onderling fijn hebben. De sfeer is goed want we hebben allemaal hetzelfde doel."

Je woont in Sassenheim. Is het niet moeilijk om in het hospice bekenden tegen te komen?

"Nee, toch niet. Ik kon en kan aan veel mensen uitleggen hoe het in een hospice is. Er is veel onwetendheid. Natuurlijk is er veel verdriet, maar het leven wordt er ook gevierd!"

Hoe ervaar jij het om zo dicht bij de gasten en de naasten te staan?

"De eerste keer moest ik wel even over een drempel heen, maar daarna al snel niet meer. Het is heel bijzonder dat de gasten zoveel mensen, vrijwilligers, in hun kamer binnenlaten. In hun eigen cirkel. Maar er zijn ook gasten die hun cirkel heel dicht bij zich zelf willen houden. Het is aftasten hoe dicht je in hun comfortzone mag komen. De cursus heeft daar echt een goede rol in gespeeld. Afstand en nabijheid. Je eigen grenzen kennen. Dat moet je leren."

Een gast in de stervensfase, de laatste fase, dat je daar zo dicht bij mag zijn. Heel bijzonder."

Heeft het jezelf veranderd?

"Daar moet ik even over nadenken. Ik ben wel anders naar de dood gaan kijken. Dat het zo bij het leven hoort. Als je de kans krijgt om afscheid van het leven te nemen is dat heel mooi. Dat is natuurlijk niet altijd zo. Ook de bespreekbaarheid van het einde, daar heeft het werken in het hospice ook aan bijgedragen. Vooral in mijn naaste omgeving."

Je hebt het overlijden van je moeder thuis meegemaakt. Je vader overleed in het hospice. Je schoonvader overleed later ook in het hospice. "Mijn vader is lang alleen geweest. Hij werd ziek en wilde ook graag thuis overlijden maar dat ging toch niet meer. Dat was wel bespreekbaar. We hadden samen het hospice gezien. Toen heb ik contact opgenomen met het hospice. Hij ging echter niet naar het hospice toe om nog het leven te vieren, nee, hij ging er naar toe om te overlijden. Hij is er maar twee nachten geweest. Mijn schoonvader is hier ook naartoe gegaan maar hij had het er wel moeilijk mee. Door die persoonlijke ervaringen begrijp ik de impact die het op je heeft om iemand hier naartoe te brengen. Ik heb het nu gezien van een andere kant."

Er is een project gestart: "Oog voor Naasten"...

"Ik las daarover en dacht: We hebben toch oog voor de naasten! Ik werd uitgenodigd door de projectcommissie omdat ik de route (het traject dat naasten in het hospice doorlopen van intakegesprek tot nagesprek) van twee kanten meegevoert heb. Ik dacht en zag dat er toch wel dingen zijn die beter, anders kunnen. Er kwamen dingen aan het licht waarvan ik dacht, dat kunnen we meer doen, anders doen. Van intake tot nagesprek."

Als voorbeeld schetst Hanneke een situatie: "Als bezoek weggaat, het hoofd om de keukendeur steekt en zegt: Ik ga er vandoor. Dan kun je je hand opsteken en zeggen: Tot ziens. Maar je kunt ook meelopen naar de deur en iemand persoonlijk uitlaten. Persoonlijke aandacht geven en vragen hoe het bezoek geweest is. Vragen stellen. Aandacht hebben voor die persoon. Dan komt er vaak veel naar boven. Mijn aandeel in dit project was eenmalig. Ook een geestelijk verzorger is uitgenodigd om zijn ervaringen te delen. De projectgroep gaat verder. Zij bestaat uit de manager, de zorgcoördinator, een verpleegkundige en een vrijwilliger."

Gaan de gasten en hun naasten hier iets van merken?

"Ik denk het niet want de veranderingen vinden vooral plaats in de organisatie. Voor de naaste zal het even goed blijven omdat zij geen vergelijking met iets anders hebben. Als organisatie ga je dingen anders zien, anders doen, de puntjes op i zetten."

Tot slot: je verzorgt ook de bloemen in huis!

"In een mail werden vrijwilligers gevraagd die de bloemen zouden kunnen verzorgen. Dat wilde ik wel, maar niet iedere week. Dat kwam goed uit want er had nog iemand gereageerd. Nu doen we het om de week. We halen zelf de bloemen op bij een sponsor en zorgen dat er iedere vrijdag in huis verse bloemen staan."

Mooi dat je hier in het hospice zoveel voldoening vindt. Dank je wel Hanneke.

Gast aan het Woord

Door Mark Sijlman

De heer Kees Smolders verblijft van 9 juli 2021 tot aan zijn overlijden op 23 oktober in kamer 1. Velen zullen hem waarschijnlijk herinneren als die rustige man die vaak mee at aan tafel. "Mijn leven is een mooi leven geweest", zo zegt de 95-jarige Kees Smolders op 1 oktober 2021 wanneer ik hem spreek in kamer 1. Maar een aantal gebeurtenissen maken dat dat leven anders is verlopen dan de heer Smolders als kind en als jongvolwassene had bedacht.

Kees Smolders wordt in september 1926 geboren in het West-Brabantse Zevenbergen. Een plaatsje met dan circa 8500 inwoners. Zijn vader heeft er een bakkerij en bakt brood en banket. De moeder van Kees verkoopt dat in de winkel. Kees is de laatste die nog in leven is van het gezin met acht kinderen. Zijn oudste broer en zijn zus worden ook bakkers maar Kees heeft nooit iets opgehad met het bakkersbedrijf. Kees heeft sinds zijn lagerschooltijd maar één ambitie en dat is priester worden. En dat is niet omdat dat moet van zijn ouders. Het is een verlangen in hem zelf. Hij wil er zijn voor anderen. Wil anderen op de goede weg brengen of op de goede weg houden.

Het seminarie

In september 1939 begint Kees op het kleinseminarie Beekvliet in St. Michelsgestel. Hij woont er intern en ziet zijn ouders alleen nog tijdens de drie vakanties. Maar Kees heeft in tegenstelling tot vele andere jongens nooit heimwee. Hij ervaart het verblijf in het seminarie als een avontuur. Op 10 mei 1940 begint de dag als alle andere. Maar na het ochtendgebed krijgen de jongens geen ontbijt en moeten zij zich buiten, op de binnenplaats, verzamelen. Daar horen ze na lang wachten waarom ze daar staan: het is oorlog. Duitsland is Nederland binnengevallen. Het seminarie vindt het niet verantwoord dat de jongens blijven. De jongens krijgen te horen dat zij naar huis moeten gaan maar dat er geen treinen of bussen rijden. Kees vertelt: "Toen hebben we wat boterhammen ingepakt en ben ik met drie andere jongens uit West-Brabant gaan lopen. Eerst richting Den Bosch. Een paar keer moesten we in een greppel duiken als er een vliegtuig overkwam. De weg was vol met Nederlandse militairen en vluchtende burgers

De heer Kees Smolders

waarvan sommigen hun huisraad op karren met zich meevoerden." Na een reis van vijf dagen, teruggestuurd door Duitse parachutisten en lopend langs een spoorbaan, komt Kees aan bij zijn ouders in Zevenbergen. Die zijn zeer verbaasd Kees te zien. Ze gingen er vanuit dat hij veilig in het seminarie zou zitten. De jongens waarmee Kees richting zijn ouders loopt, noemt hij geen vrienden maar collega's. Kees weet hun namen ook niet meer. Opmerkelijk, misschien, maar het seminarie keurde vriendschappen tussen leerlingen af. Als ze in de gaten kregen dat je met een van de jongens meer contact had dan met een ander, werd je op het matje geroepen. Volgens Kees is dit in verband met eventuele homoseksualiteit.

Ziekenboeg

Omdat het seminarie door de Duitsers wordt gevorderd, kan Kees na de capitulatie niet terug naar St. Michelsgestel. Pas na een half jaar thuiszitten, wordt een vervangende ruimte gevonden in Udenhout. De jongens slapen daar in een gymzaal. Het tocht er en Kees krijgt een longontsteking en pleuritis. Een week ligt hij in een koortsig coma. Hij wordt opgenomen op de ziekenboeg van een nabijgelegen klooster. Uiteindelijk wordt Kees door een lokale huisarts naar zijn ouders gebracht. Als hij zich na maanden bedrust weer beter voelt, ontvangt hij bericht vanuit Udenhout dat men hem daar niet meer terug wil zien. Een reden daarvoor wordt niet gegeven. Kees ziet zijn priesterdroom uiteenspatten. Kees worstelt nog tot op heden met de vraag waarom dit zo besloten is. In november 1944 wordt Zevenbergen bevrijd. Na de bevrijding heeft Kees geen aandrang om zich bij zijn Canadese leef-

tijdsgenoten aan te sluiten en mee te gaan vechten. Hij wil verder leren. In een Nederlands seminarie lukt dat dus niet. Maar een Canadese bisschop in Calgary is bereid hem daar verder te laten studeren. Maar helaas ziet men bij een medische keuring op de Canadese ambassade de littekens van de longontsteking uit Udenhout. En zo wordt ook de weg naar een Canadees priesterschap geblokkeerd. Om toch in de buurt te blijven van de kerk, besluit Kees broeder te worden. In Helmond. Broeders ondersteunen de priesters in een kloosterorde.

Daar wordt zijn intelligentie weer opgemerkt en krijgt hij de vraag of hij niet naar school wil gaan om priester te worden. Ja natuurlijk! Is zijn antwoord. En in 1952 behaalt hij zijn gymnasiumdiploma. Maar weer zit het lot hem tegen. Omdat Kees openlijk twijfelt tussen twee katholieke richtingen, het Noviciaat en de Wereldheren, krijgt hij van de kerk te horen dat hij, vanwege die twijfel, zijn koffers mag pakken. Alle wegen naar het priesterschap zijn daarmee definitief afgesloten.

Het gemeentelijk bestuursapparaat

Tijdens de Watersnoodramp van 1953, die zich bij Kees om de hoek afspeelt, wordt Kees op het gemeentehuis gevraagd te komen helpen bij de registratie van evacuees. Dit vormt het begin van een lange carrière in het gemeentelijk bestuursapparaat. En ook van een gezin met kinderen. Kees leidt, ondanks het feit dat hij geen religieuze functie heeft kunnen krijgen, een gelukkig leven in de wereldse maatschappij. Hij heeft nergens spijt van. Maar toch; als ik hem vraag welke wereld zijn voorkeur zou hebben gehad, kiest hij na een korte aarzeling toch voor een carrière in de geestelijke wereld.

Ingezonden brief

Beste hospice medewerkers en vrijwilligers,

De dag voor Kerst is onze vader bij jullie gekomen, omdat thuis blijven geen verantwoorde optie meer was. Alhoewel hij erin toestemde, viel het hem erg zwaar om zijn huis te verlaten en ook voor ons was dat erg verdrietig. Maar onder jullie zorgvleugels voelde hij zich wel meteen veilig en geborgen. En wij dochters, ver weg wonend, voelden de angst- last van onze schouders vallen, directe zorgbehoefte kon die direct beantwoord worden, onze vader verdiende dit zo.

Jullie hebben uiteraard onze vader helaas niet gezond en wel mogen kennen, het was een man die je leven verrijkte. En toch wisten jullie feilloos aan te voelen wat passend was in de benadering.

Met empathie en compassie, hem ook de regie laten behouden, zo belangrijk voor hem. En ook met een lach en humor, wat kon hij dat waarderen! Maar ook zijn angst kon hij met jullie bespreken en dat gaf hem op dat moment wat rust. Hij heeft de eerste dagen genoten van jullie service en zei tegen ons: "meiden, wat word ik hier verwend, ik heb werkelijk niks te klagen". De laatste dagen is hij door jullie zo liefdevol en respectvol verzorgd, het deed ons hart goed.

Jullie hadden ook oog voor ons: ga even een frisse neus halen, wij blijven bij je vader; ga vooral met zijn vieren even samen eten in het paviljoen, wij blijven bij hem; ik bel je echt bij verandering en zo geschiedde; hebben jullie nog iets nodig, wil je wat eten of heb je behoefte aan een gesprek? Deze kleine dingen... zijn zo intens gewaardeerd door ons, we voelden ons even ontzorgd. En dan natuurlijk het laatste wat ik voor mijn vader kon doen, de laatste zorg geven, samen met jullie, voor mij van onschatbare waarde.

Dank jullie wel voor alles wat jullie voor mijn vader en voor ons betekend hebben. Wij geven graag wat voor de "pot" om bij te dragen aan een gezellig moment voor jullie allen.

We wensen jullie het allerbeste, mede namens mijn zus Ineke een dankbare groet.

Joan Hillebrand

Giften en donaties

Naast de gebruikelijke jaardonaties mochten de Stichting Hospice en de Stichting Vrienden van het Hospice in het 4e kwartaal van 2021 en 1e kwartaal van 2022 een bedrag van € 8135,- aan giften ontvangen.

Het hospice wil graag ieder die een gift heeft gedaan persoonlijk bedanken. Maar uit een oogpunt van privacy vermeldt de bank op het rekeningafschrift alleen het bedrag en de naam van de gever. Meestal kunnen we het adres wel achterhalen, maar niet altijd. Ons verzoek aan u is dan ook of u bij het overmaken van een gift onder de opmerkingen uw adres wilt aangeven, zodat wij u kunnen bedanken.

Afscheid van Jules de Vries

Per 1 januari 2022 hebben we afscheid genomen van onze voorzitter Jules de Vries. Vanwege de coronamaatregelen duurde het even voordat we Jules ook daadwerkelijk konden uitzwaaien.

Op vrijdag 22 april kreeg Jules een afscheidsetentje aangeboden, waarbij we met het voltallige bestuur en oud-bestuursleden vanaf de start kennis hebben gemaakt en herinneringen hebben opgehaald. Jules heeft als dank

voor achttien jaar betrokkenheid bij de opzet en realisatie van ons huis een laptop gekregen. Op 7 juni volgt nog het afscheid van vrijwilligers en medewerkers bij het jaarlijks uitje. Het bestuur is inmiddels aangevuld met drie nieuwe bestuursleden. Cobi van der Wiel en Corna van Tol zijn per 1 januari in het bestuur gekomen, Bert Hilverda per 15 februari. Wij wensen het bestuur in de nieuwe samenstelling veel werkplezier toe!

Nieuwe bestuursleden

Door Carine Atzei, Jacques Erades en Mark Sijlmans

Bert Hilverda

Bert Hilverda (57) woont in Voorhout, zo'n beetje in de achtertuin van het hospice. Hij is geboren in Den Haag, opgegroeid in Leiden en Leiderdorp en getrouwd met Carla. Samen hebben zij twee zonen van 24 en 26 jaar oud. Bert is al tijdens haar oprichting bij het hospice betrokken geraakt en nu sinds kort bestuurslid. Bert hoopt om meerdere redenen zijn steentje bij te kunnen dragen aan het hospice.

Met zijn achtergrond als register accountant heeft hij zich bij Ernst & Young gespecialiseerd in onder meer de gezondheidszorg en verschillende sectoren in het bedrijfsleven. En die kennis van en passie voor zorg en financiën zal het hospice goed kunnen gebruiken. "Want naast lage financiële marges nemen de uitdagingen alleen maar toe. En niet alleen door uitdagingen als vergrijzing, personele schaarste en Covid. Ook door de klimaatproblematiek, de energietransitie en sinds kort defensie, zullen we als samenleving voor lastige keuzes komen te staan bij de verdeling van middelen, die de zorg en dus ook het hospice in de toekomst nog meer onder druk zullen gaan zetten", vertelt Bert. "Het is belangrijk om als hospice te staan voor kwaliteit en voldoende onderscheidend vermogen om hiermee een sterke uitgangspositie te houden ten opzichte van onze belanghebbenden." Bert weet dat ons hospice vooral kan bestaan dankzij betrokken verpleegkundigen en al die, net zo betrokken vrijwilligers. "Hun professionaliteit en enthousiaste inzet is cruciaal voor het hospice! Ik heb hier grote bewondering voor. Daarnaast kan het hospice natuurlijk ook niet zonder alle goede Vrienden van het hospice.

Het is belangrijk dat de Vrienden continue dicht betrokken blijven, activiteiten organiseren die bijdragen aan onze doelen en hopelijk in aantal toenemen. Alleen door onze meerwaarde telkens opnieuw waar te maken, door open te staan voor verbeteringsmogelijkheden en hieraan met elkaar hard te blijven werken kan het hospice toekomstbestendig blijven".

Cobi van der Wiel

Cobi van der Wiel (64) is geboren en getogen in Lisse als enig meisje in een gezin van vijf kinderen. Zij kwam uit een echte bollenkwekersfamilie. Cobi begon haar 45-jarige loopbaan bij de politie in 1977. Eerst bij de Rijkspolitie, bij de politie in Hillegom en later, na allerlei reorganisaties ook op andere locaties en in allerlei functies. Cobi is weduwe en heeft een zoon van en 33 een dochter van 26. Cobi is sportief; zo heeft ze maar liefst 16 keer de Vierdaagse gelopen. Nu mag ze graag af en toe een wandeling maken, lezen en het thuis gezellig maken. Haar motto is "Carpe Diem", pluk de dag. Ze houdt van gezelligheid en "what you see is what you get".

Haar motivatie om plaats te nemen in het bestuur van het hospice is dat het besturen haar echt ligt, zij is namelijk ook Raadslid voor de VVD in de gemeente Lisse. Een van haar kwaliteiten is dat zij als leidinggevende mensen kan verbinden en samenvoegen. Ze kan goed tegenstellingen oplossen, verschillen uitleggen en processen begeleiden. In haar rol als bestuurder wil zij graag dienstbaar zijn aan de kernwaarden waar het hospice voor staat en dat vooral faciliteren. Inmiddels heeft Cobi een aantal bestuursvergaderingen meegemaakt, waarbij het haar trof dat er onderling een open en goede sfeer werd onderhouden. Zij is voornemens om binnenkort met de coördinatoren, de verpleegkundigen en de vrijwilligers op de werkvloer kennis te komen maken en te luisteren naar wat er leeft. Wij wensen Cobi een geweldige tijd toe in onze mooie organisatie.

Corna van Tol

Corna van Tol (67 jaar) woont samen met haar partner Chris in Lisse en geniet sinds vorig jaar van haar pensioen. Voor die tijd is zij lang werkzaam geweest in de gezondheidszorg, zoals bij ZON Mw (Zorg Onderzoek Nederland Medische wetenschappen), een subsidie-organisatie die zich bezig houdt met het verbeteren van de gezondheidszorg. Corna richtte zich aanvankelijk op projecten met betrekking tot preventie. Daarna heeft zij aan programma's gewerkt op het gebied van de zorg en dan speciaal van de palliatieve zorg. Dat betrof onder meer een programma van 50 miljoen euro waarbij wetenschappers projecten kunnen indienen die bedoeld zijn om de palliatieve zorg te verbeteren. Dat was hoognodig omdat er in de opleidingen nog veel te weinig aandacht was voor dit aspect. Het heeft zich ontwikkeld tot aansluitende onderwijsprogramma's voor de mbo, hbo en universitaire opleidingen. Daarnaast zijn er projecten gefinancierd die ook op de hospices gericht zijn, zoals het programma Oog voor Naasten waar sinds enige tijd ook ons hospice aan deelneemt. Omdat zij veel met hospices te maken heeft gehad en daarbij gezien heeft hoe belangrijk het werk van de vrijwilligers in de palliatieve zorg is, heeft Corna zich na haar pensioen ingezet als zorgvrijwilliger. Maar toen de functie van bestuurslid vrijkwam, zag zij dat ze zich daarin met haar achtergrond nuttig zou kunnen maken en heeft zij zich aangemeld. Omdat Corna door haar werk een groot netwerk met deskundigen kan inschakelen, ziet ze dat ze als bestuurslid zeker van nut kan zijn.

v.l.n.r. Cobi van der Wiel, Bert Hilverda en Corna van Tol

Onderzoek Delier in de laatste levensfase

Door Evelien van Duin

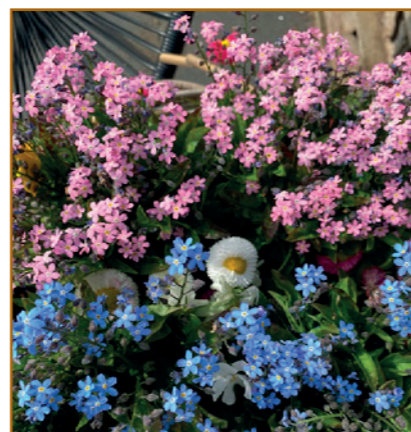
Hospice Duin- en Bollenstreek heeft het LUMC de opdracht gegeven en financiële ondersteuning geboden bij een onderzoek naar Delier in de laatste levensfase (2020-2021).

Het kernteam bestond uit Carla Juffermans, kaderhuisarts Palliatieve zorg, lid Expertisecentrum Palliatieve zorg LUMC en verbonden aan Hospice Duin- en Bollenstreek als kaderhuisarts palliatieve zorg en Dr. Yvette van der Linden, radiotherapeut-oncoloog, hoofd Expertisecentrum Palliatieve zorg LUMC en hoogleraar Palliatieve Geneeskunde.

In de laatste levensfase krijgen patiënten vaak last van verwardheid die het gevolg kan zijn van een delier. Herkenning van delier kan lastig zijn en op tijd starten van een adequate behandeling blijft dan achterwege. Behandeling van delier is van belang om de symptoomlast van patiënten en naasten zoveel mogelijk te

verminderen. De herkenning van delier en het effect van interventies zou per setting kunnen verschillen. In de thuissituatie komen vaak wisselende zorgverleners en wordt het delier wellicht minder makkelijk herkend dan bijvoorbeeld in het hospice, waar meer contactmomenten zijn met mogelijkheid tot gebruik van screeningslijsten zoals de Delirium Observatie Schaal (DOS). Het is dan ook de verwachting dat in het hospice een delier sneller wordt herkend en door de inzet van interventies de duur en ernst van het delier minder is. Daarbij is het van belang te weten of de patiëntenpopulatie in het hospice en de thuissituatie verschillen, zoals de mogelijkheid dat in het hospice meer mensen met complexe zorgproblemen of psychiatrische problematiek opgevangen worden. Het doel van het onderzoek was het verbeteren van herkenning en behandeling van delier in de palliatieve fase. Het onderzoeksteam heeft de uitkomsten

van het onderzoek in het bestuur overleg gepresenteerd. Er is hierbij een verbetervoorstel gedaan met betrekking tot het gebruik van de screeningslijsten en er is lesmateriaal en een folder ontwikkeld voor professionals en vrijwilligers. De scholing en verbetertraject zal in 2022 tot uitvoer gebracht zal gaan worden.

Vrijwilliger worden in het hospice. Hoe doe je dat?

Liane Heuzen en Stefanie de Greef, beide werkzaam in het hospice als coördinator en trainer van vrijwilligers, leggen uit hoe je vrijwilliger wordt.

Door Willy Zuiderduijn

Als je erover denkt om als vrijwilliger in het hospice te gaan werken kun je je aanmelden via de aanmeldlink op de website, via een mail of telefonisch. Eén van de coördinatoren neemt contact met je op en maakt een afspraak voor een kennismakingsgesprek. Hierin worden wederzijdse verwachtingen besproken en wordt uitleg gegeven over de inwerkstappen. Bij voorkeur is bij dat gesprek ook een inwerk-vrijwilliger aanwezig. Als er na het gesprek wederzijds goedkeuren is om door te gaan, wordt een meeloopdienst gepland met een inwerk-vrijwilliger. Na die meeloopdienst volgt een evaluatiegesprek en, voelt dat goed voor beide partijen, dan wordt je vijf inwerkdiensten ingepland om in te werken op verschillende tijden omdat iedere dienst een eigen karakter heeft.

Soms wordt, in overeenstemming, het meelopen overgeslagen. Bijvoorbeeld als iemand al ervaring heeft of het hospice al kent. Ook na de laatste inwerkdienst is er een evaluatiegesprek waarin beslist kan

worden om wel of niet door te gaan. Gaat het traject door dan wordt het vrijwilligerscontract ondertekend en volg je een e-learning programma van de Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg (VPTZ). De trainingen worden één of twee keer per jaar gegeven. Tussen aanmelding en training kan wel wat tijd zitten, maar je kan wel aan de slag. De training bestaat uit twee volle dagen theorie en op een ander moment, op een andere locatie, volgt een training in de algehele dagelijkse zorg (ADL) en verplaatsingstechniek.

Na een aantal weken volgt een zogenaamde terugkomavond. Ervaringen worden uitgewisseld; hoe is het voor jou geweest? Welke vragen heb je? Waar heb je bijvoorbeeld meer tijd of extra aandacht voor nodig? Na deze periode komt het zelden voor dat iemand zich alsnog terugtrekt. Want, als er nog twijfels waren, zijn deze al eerder besproken. Op deze avond wordt ook door een bestuurslid van de Stichting Vrienden verteld wat die stichting betekent voor het hospice, welke rol zij speelt. De avond

wordt afgesloten met de uitreiking van een certificaat en bloemen voor de vrijwilliger. En een foto voor de krant!

Op 11 en 12 maart hebben Liane en Stefanie de training voor de eerste maal samen gegeven. Dat is ze goed bevallen. Op deze manier leren zij de nieuwe vrijwilligers goed kennen en bovendien is de training positief voor het onderlinge groepsgevoel. Bijzonder aan de laatste training was een deelnemer die deels in Amerika woont en de bijeenkomst online volgde. Hij moest er 's nachts om drie uur lokale tijd voor opstaan. Ondanks dat was hij toch echt een onderdeel van de groep. Deze zomer komt hij naar Nederland en gaat in het hospice aan de slag. De evaluaties na de training waren allemaal positief.

Omdat vanwege Corona een grotere ruimte nodig was, is er tijdelijk uitgeweken naar het 't Poelhuis in Lisse. Liane en Stefanie hopen dit jaar de training weer te kunnen geven in het Paviljoen, op het terrein van het hospice, dus dicht bij huis. Het streven is om in het najaar weer een groep te trainen. Veel succes dames!

Aanbevolen films en literatuur

Voor u gelezen: 50 manieren om afscheid te nemen

De dood kan niemand ontlopen, maar afscheid nemen van het leven kan op vele manieren. En hoe je dat doet, maakt nogal wat uit, zo blijkt uit Barbara van Beukering's Volkskrant magazine-rubriek 'Je kunt het maar één keer doen'. Menig lezer pinkte een traantje weg bij de indrukwekkende gesprekken die ze met nabestaanden voerde over het stervensproces van hun dierbaren.

Een bundeling van verdrietige, maar vaak ook heel ontroerende, intieme en troostrijke verhalen kon dan ook niet uitblijven. Het slotakkoord op de eerste reeks van wat Van Beukering zelf haar meest dankbare werk ooit noemt, en dat haar van haar eigen doodsangst af hielp. Een bundeling van de veelgelezen Volkskrant

Magazine-rubriek, die voortkwam uit haar tweede boek 'Je kunt het maar één keer doen' (25.000 exemplaren verkocht) met een voorwoord waarin Van Beukering haar persoonlijke ervaring belicht.

Barbara van Beukering (1966) volgde de School voor Journalistiek in Utrecht en werkte vervolgens als verslaggever voor de TROS, de AVRO. Ze maakte de overstap naar tijdschriften, en werkte als hoofdredacteur voor Blvd., AvantGarde en Volkskrant Magazine. Daarna was Van Beukering

ruim zeven jaar hoofdredacteur van Het Parool en aansluitend leidde ze het digitale nieuwsmagazine Paper. In 2018 verscheen haar eerste boek 'Kruip nooit achter een geranium'.

Boekentips:

Megan Devine, Het is oké om je niet oké te voelen
Manu Keirse, Vingerafdruk van verdriet
Gijs van der Sanden, De dingen die je vergeet
Karin Kuiper, je mag mij altijd bellen
Ameline Ansu, Van harte gecondoleerd

Oog voor naasten

Door Evelien van Duin

Ons hospice participeert in het project 'Oog voor naasten'. Dit project is door Transmurals ingediend bij het programma Palliantie van ZonMw. Het Expertisecentrum Palliatieve Zorg van het LUMC heeft de Oog voor Naasten en Nabestaanden methodiek ontwikkeld. De methodiek zorgt ervoor dat zorgverleners meer oog hebben voor de naasten van iemand die ziek is, maar ook dat zorgverleners gebruik maken van informatie die naasten kunnen delen over hun zieke dierbare en dat naasten meer oog voor hun eigen noden en wensen hebben. Het hebben van aandacht voor naasten helpt in de zorg voor de zieke dierbare en helpt naasten om zich staande te houden. Het

betreft een door-ontwikkeling van de reeds bestaande Oog voor Naasten methodiek, zodat het in alle settings (thuis, hospice, zorginstelling en ziekenhuis) toepasbaar is voor alle naasten, inclusief naasten met een beperkte gezondheidsvaardigheid of met een migratieachtergrond.

Verbeterplan

Oog voor Naasten is in november 2021 gestart met een eerste kennismaking. Er is een projectleider en een projectgroep aangesteld, waaronder een verpleegkundige en vrijwilliger. Op 9 december is een start gemaakt met een delegatie van vrijwilligers om de 'naasten-journey' uit te werken. Dat is het volledige traject

Opnamegegevens vierde kwartaal 2022	
Opnames	16
Man	7
Vrouw	9
Gemiddelde leeftijd	81,6 jaar
Overleden	15
Ontslag	0
Gemiddelde verblijfsduur	26 dagen
Komende van thuis	11
Komende uit ziekenhuis	4
Komende uit ander hospice	1
Gemiddelde bedbezetting	84%
Zorginzet VPTZ thuis	6 cliënten
Eerste kwartaal 2022	
Opnames	18
Man	11
Vrouw	7
Gemiddelde leeftijd	79 jaar
Overleden	17
Ontslag	3
Gemiddelde verblijfsduur	25 dagen
Komende van thuis	11
Komende uit ziekenhuis	6
Komende uit ander hospice	1
Gemiddelde bedbezetting	71%
Zorginzet VPTZ thuis	4 cliënten

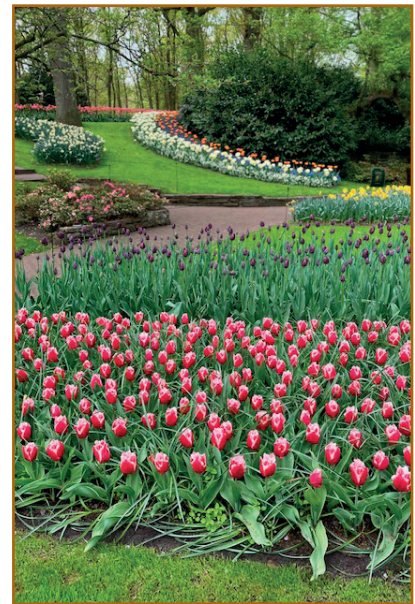
In nabijheid verblijven

Door Jacques Erades

In het blad Antenne las ik een chinees gezegde "Sta eens stil, dan kan je ziel je inhalen". Wat prachtig zo'n uitspraak, om echt even bij stil te staan. Ik denk dat we in ontmoetingen meer in stilte bij onszelf kunnen blijven. In contact met zieken en stervenden zijn we vaak 'gedwongen', om stil te staan, zonder woorden omdat elk woord afbreuk doet en de sereniteit verscheurt. Het kost moeite om stil te staan bij het lijden van de ander, als vragen onbeantwoord blijven, als woorden niet meer helpen. Wat blijft, is het moment van het ongezegde, het 'lege', 'Er Zijn'. Zo zou het kunnen voelen. Wat zou je over dat

ongemakkelijke 'lege' kunnen zeggen? Heeft de ander werkelijk nog iets nodig van troost of is het de confrontatie met je onvermogen 'het' te kunnen laten en maar gewoon stil te zijn? Eigenlijk zijn het momenten waarop jouw ziel en die van de ander ons inhalen, waardoor het antwoord op de stilte van nature vanzelf opkomt. 'Er Zijn' alleen, is niet voldoende.

Het is belangrijk in het contact en de verbinding met de ander te verblijven. Verblijven in mededogen. Verblijven in het moment, in verwondering aanschouwen en wellicht ervaren hoe jouw ziel en die van de ander, elkaar in a blink of an eye, ontmoeten.

Vrienden van het Hospice

Het Hospice is voor een deel afhankelijk van sponsoring, giften en donaties. Ook u kunt ons steunen door vriend te worden van de Stichting Vrienden van het Hospice. De minimale bijdrage is €15,- per jaar. U kunt zich aanmelden via het aanmeldingsformulier op de website van het Hospice (hospiceduinenbollenstreek.nl). U kunt daarbij kiezen voor automatische incasso of voor het zelf overmaken van uw bijdrage. U kunt zich ook aanmelden door onderstaande kaart op te sturen.

Vriendenkaart

Ja, ik meld mij aan als vriend van het Hospice.

Naam + voorletters Dhr. /Mevr.
 Adres
 Postcode/Woonplaats
 Telefoonnummer
 E-mail
 Automatische Incasso: Ja / nee Welke maand(en):
 * Bankrekeningnummer (IBAN) NL * alleen bij Automatische Incasso
 Mijn jaarlijkse bijdrage is €
 Handtekening Datum ... - ... - ...

s.v.p. in een gefrankeerde envelop sturen aan: Stichting Vrienden Hospice Duin- en Bollenstreek
Hoofdstraat 51, 2171 AR Sassenheim

Of mailen naar vrienden@hospiceduinenbollenstreek.nl

Colofon
 Opmaak en druk: Drukkerij Flora Lisse
 Redactie: Carine Atzei, Evelien van Duin, Jacques Erades,
 Lisette van der Lans, Mark Sijlmans,
 Willy Zuijderduijn
 Eindredactie: Tot en Met producties Lisse

Drukkerij Flora en Tot en Met producties zijn sponsor van de nieuwsbrief van het Hospice Duin- en Bollenstreek.

Aan deze uitgave werkten mee: Hanneke van der Berg,
 Stefanie de Greef, Liane Heuzen, Bert Hilverda, Kees Smolders,
 Corna van Tol en Cobi van der Wiel.

Contactadres:
 Hospice Duin- en Bollenstreek
 Hoofdstraat 51
 2171 AR Sassenheim
www.hospiceduinenbollenstreek.nl
 @: info@hospiceduinenbollenstreek.nl
 T: 0252 227139 - F: 0252 225888

Stichting Vrienden
 @: vrienden@hospiceduinenbollenstreek.nl
 Bankrekening: NL81RABO 0131 2886 79
 T: 0252 227139